

Krv z jeho krvi

I.

Dnes na tom mieste už dokopy nič nenájdete. Kedysi tam stála nemocnica, veľká, stará a svojím spôsobom i pekná, veď sa v nej nielen trpelo a umieralo, ale aj sa tam rodili deti. Potom ju zbúrali a postavili novú inde, no tá už nie je taká pekná. A najmä, nie je obohnaná múrikom, na ktorý sa možno posadiť, keď treba.

Stará mama vtedy na múriku sedela od skorého rána. Prišla autobusom z iného sveta, kde ešte ženy nosili naberané kydle a na hlave šatky, čo im hneď po svadbe pridalo dobrých dvadsať rokov veku aj múdrosti.

Stará mama Noemi, žena zo sveta, ktorého viac niet. Len pár kydlí sa tam už dnes mihne v nedeľu v kostole, ináč ten svet celý kamsi pošiel. A ešte niečo treba povedať: Noemi mala nevestu pochádzajúcu z divokého Moabu, no nevesta sa volala Rúť, a keď sa niekto volá Rúť, nemôže byť viac pohanom ani modloslužobníkom, ani sa dopúšťať ohavností, aké páchali národy starého Kanaánu. Veru nie! Rúť bola dobrá nevesta, predobrá. Milovala svoju svokru, ale aj ušľachtilého Bóza, a to nie preto, prečo svojho Bóza milovala jej staroveká menovkyňa, totiž že jej dovolil pa-

berkovať za žencami na svojom poli, ba dokonca, nazdávala sa Moabka, prikázal žencom nechať na poli viac klasov, než by po nich obyčajne ostalo, nech zvýši dostatok tej dobrej a nesmierne krásnej žene. Pre iné milovala naša Rúť svojho Bóza. Ale veď sa k tomu postupne dostaneme.

Aj sa na svoju nevestu Noemi spočiatku dívala cez prsty, kým ju tá nepresvedčila, že kraj, z ktorého pochádza, nie je nijakou zemou cudzích, neznámych ľudí a že dnes na lásku netreba role ani statok v maštali a majetok v chalupe. Potom už bolo všetko dobre, hoc aj tu a tam utrúsila Noemi: „Moabčania.“ Ale to bolo láskavo. Nevinné šibalstvo.

Tu sa však všetky podobnosti končia, pretože náš Bóz nebol nijakým poľnohospodárom. On bol fyzikus, čo bolo niečo nevidané, neslýchané v tom chudobnom a drsnom kraji. Ani Rúť nepaberkovala na poli, ale Bózovu a Noeminu priazeň si vyslúžila svojou príjemnou povahou a láskou, ktorou zahŕňala manžela a neskôr aj deti, ktoré mu povila.

Asi by sa patrilo povedať, že konča dedinky, z ktorej stará mama prišla, bol cintorín, na ktorom boli pochovaní predkovia jej rodu, ako aj rodu jej muža. A práve ten nás teraz zaujíma, o ňom bude reč. Predkovia sa dali celkom dobre dopátrať nejakých dvesto rokov do minulosti, s trochou úsilia aj o ďalších sto rokov viac, ale potom už nevedno nič. Museli odkiaľsi prísť, asi ako kedysi dávno-pradávnou vyšiel praotec – pútnik z Uru v tajomnej krajine Kasdim. Asi by sa patrilo povedať, že konča dedinky, z ktorej stará mama prišla, bol cintorín, na ktorom boli pochovaní predkovia jej rodu, ako aj rodu jej muža. A práve ten nás teraz zaujíma, o ňom bude reč. Predko-

via sa dali celkom dobre dopátrať nejakých dvesto rokov do minulosti, s trochou úsilia aj o ďalších sto rokov viac, ale potom už nevedno nič. Museli odkiaľsi prísť, asi ako kedysi dávno-pradávnो vyšiel praotec – pútnik z Uru v tajomnej krajine Kasdim. Usadili sa v tejto zemi, v hádam najzapadnutejšej dedinke tohto kraja, a Hospodin rozmnožil ich potomstvo, keď aj hneď nie ako hviezd na nebi, môžeme azda použiť výraz „značne“. Keby hádam vtedy dávno Prvý neznámy, takto si nazveme zakladateľa rodu, sedel pri Moreho terebintoch a počul prísľub Jahveho o veľkom potomstve, vari by sa smial a smiala by sa i jeho žena, o ktorej tobôž nemáme nijakú vedomosť. Nuž ale muselo to tak nejako byť, pretože vtedy sa ľudia zhovárali s Bohom viacej ako v dnešných časoch a nebáli sa pred ním smiať ani plakať a už vôbec sa neokúňali o to aj ono ho poprosiť, pretože nemali iného, na koho by sa mohli obrátiť.

Bolo to teda tak, že tajomný Prvý neznámy bol zaiste potomkom Semovým. Celkom určite Semovým, pretože z bedier Jafetových pochádza Gomer, Magog, ale aj Aškanaz a Taršiš a z Chamových zas Kanaán, no i egyptský Micrajim a núbijský Kuš, otec udatného lovca a mocnára Nimróda, čo vraj založil Babel. (O Bábeli ešte budeme veľa hovoriť.) No a Sem bol praotcom Heberovým a povráva sa, že vyvolený ľud jediného Boha dostal svoje pomenovanie práve podľa Hebera, vnuka Semovho, ktorý bol synom Noaha. Toho Noaha, čo jedného dňa nastúpil do korába a s ním aj celá jeho rodina, rovnako ako po sedem samcov a samíc zo všetkých čistých zvierat, po dvoch zo zvierat, čo sú nečisté, a po sedem samcov a samíc aj z nebeského vtáctva, aby sa zachovalo nažive semä na celej zemi.

Aby sme to však nezahovorili, líniu predkov tohto rodu je vhodné sledovať cez Sema a jeho potomstvo preto, že Sem bol praotcom Hebera, ako sme spomenuli, ten zase prapredkom Nachora a Táreho, ktorý splodil Avrama, čo mu Hospodin zmenil meno na Avraham, ten Jicchaka a ten zase Jaakova. Nuž a ďalej to už poznáme: všetko to s príslubmi Hospodina a s vierolomnosťou jeho ľudu. Až sa akosi dostávame do doby, čo sa nám zdá zahalená hmlami stáročí, ktoré sa však rozplynú ako para nad hrncom pri porovnaní s vekmi, čo ubehli od čias Noaha, Avrahama a Jaakova.

Všetko vychádza tak, že nemá veľmi veľký význam skúmať to do najmenšieho detailu a stačí potomstvo vzťahnuť k praotcom nie podľa krvi, ale podľa prísluby Adonaja Avrahamovi, že uzatvára zmluvu s ním a s jeho potomstvom, ale načim, aby aj Abrahám a jeho potomkovia zachovali túto zmluvu vo všetkých pokoleniach.

Prvý neznámy ani jeho deti a detné deti nedostali do vlastníctva kanaánsku zem, pretože oni už neboli pokrvní synovia Avrahamovi a dobre sa vtedy už vedelo, že zaslúbená zem nie je z tohto sveta, ale ostatné prísluby sa na nich mali vyplniť, ak, pravda, dodržia svoju časť úpisu. Napokon, treba si prečítať, čo všetko Elohim sľúbil Avrahamovi a čo všetko z toho sa týka aj ostatných generácií po ňom a po Kristovi.

V súčasnosti o tom nenájdeme nikde ani zmienky, ale je nad všetku pochybnosť, že keď sem onen Prvý neznámy prišiel – zaiste odniekiaľ, kde sa už dávno zakorenila pravá viera v jediného Boha a jeho Syna i Svätého Ducha – musel zhnusene ohýňať nosom nad zvykmi miestnych, čo okrem vonkajšej piety k El Eljonovi ešte stále prejavovali ne jeden

prvok staropohanského uctievania. Aj keď už neprinášali obety Svarogovi, Mokoši ani Perúnovi, príliš poverčivý bol ich strach, keď udierali hromy a šili blesky z neba. Rovnako by Prvý neznámy nedal ruku do ohňa, že sedliaci, zapalujúci roztrasenou rukou hromničnú sviecu, nezmierujú takto svätokrádežne zároveň Perúnovu ríšu s ich svetom, miesto aby sa celým srdcom obracali ku skutočnému Vládcovi nebies. Takisto mu priveľmi liturgicky a nábožensky zneli spevy žien a dievok pri vynášaní Moreny a priam procesne, takmer ako na sviatok Božieho tela, mu prichodila chôdza mužov a junákov nesúcich túto pohanskú ohavu za dedinku. Tam ju hodili do potoka a dole prúdom tak poslali všetok svoj primitívny strach zo zimy a z hvižďania meluzíny v komíne počas dlhých zimných nocí. Zdalo sa mu, alebo ľud obedňajú horlivou modlitbou Anjel Pána iba zaháňal poverčivý strach z Poludnice? A tie zopäté ruky pred spánkom sú na oslavu Najvyššieho a ďakovaním jemu, alebo na poverčivé prosby o ochranu pred všetkým zlým, čiže pred tajomnou Morou, z ktorej vraj v noci duša vychádza a ona gniavi spiaceho, cicia mu krv a mliaždi hrud? Prečo sa miestni báli chodiť sami do hory? Nie pre staropohanskú hrôzu z Runy, mohutnej ženy, vládkyne lesa, alebo z vlkolaka, ktorý vraj aj na pravé poludnie napáda ľudí, hryzie ich a trhá im šaty? A čo stávanie májov na Turíce, keď sa mládež besnela, akoby sa neblížili sviatky Zoslania Svätého Ducha, ale stáby boli počarovaní samotným staroslovanským Turom, pohanskou opachou plodnosti, ktorému zobrali tento sviatok a pokresťančili ho? Nehovoriac o svätójánskom ľubovníku pod vankúšmi nevydatých dievok a kadejakých stridžích rituáloch na svätú Luciu, jedení cesnaku a sypaní maku, ihiel, obilia a šošovi-

ce po ceste z polnočnej omše. S hnusom sa Prvý neznámy musel dívať na tento ľud, čo do úzkej dolinky zarezanej do hôr vtiahol kresťanstvo, ale celkom odtiaľ nevypustil staropohanské modlárstvo.

Nebolo nijakého Malkicedeka, čo by vyšiel z chrámu Boha najvyššieho a novopríchodziemmu priniesol víno a chlieb, ale treba povedať, že Prvý neznámy nebol ani žiaden Avraham, hoci aj prišiel ako pútnik z ďalekých krajov a stal sa praotcom rodiny. Dnes nevieme o ňom celkom nič.

Pohanstvo sa zadrapilo do zvykov a obyčajov miestneho ľudu a kde-tu vystrčilo svoje rohy ešte aj dávno potom, čo sa Prvý neznámy uložil na večný odpočinok do novej zeme, a urobil tým z nej zem starootcovskú.

Ešte aj stará mama Noemi si spomínala, ako jej po chrbte behali zimomriavky, keď ako malé dievčatko počúvala ženy pri páračkách rozprávať strigônske historky o dvoch dedinských služobných dievkach – jedna z nich privandrovala až odkiaľsi z edomských krajov – čo si chceli čarami získať miestneho mládenca. Tá druhá, pochádzajúca z mokradí medzi veľkými riekami, kde stále panoval Belobog, zápasiaci so zlým Černobogom, celkom opantala svoju priateľku a spolu sa oddali diabolským rituálom.

„A keď niekto spomenul Morenu, Poludnicu či Svaroga, oči sa im rozpálili do oranžova ako dva uhlíky,“ hovorievali ženičky, potvrdzujúc, že vzývanie modiel nie je nič iné ako kult satana. Až od hrôzy párať prestali, čo im ruky stuhli, a potom im ešte chvíľu trvalo, kým boli schopné trafiť vypárané páperie do jednej drevenej nádoby a kostrnky zas do druhej.

V dome, kde diablove dievky slúžili, sa po nociach ozývalo vlkolačie zavýjanie aj divoký bosorácky rehot a celá dedina žila v hrôze. Povolali kanonikov, ba i kapitúlskeho prepošta, no nič to nebolo platné, iba čo po kňazoch začali z domu lietat' skaly a horiace hlavne. Neublížili im však, lebo keď skaly a žeravé drevá na zem dopadli, premenili sa na dym a zmizli. Až múdрым jezuitom sa podarilo celý pluk diablov z dievčienec vyhnat' a nepokoj v obci ustal. No aj potom ešte dlho pretrvávali starodávne pohanské mravy medzi miestnou mládežou a podivnými zvykmi boli pretkané ich slávnosti jari, svätotojánske ohne a dievčenské chorovody. A v pôste, keď telesným odriekaním ľudia Boha uzmierujú za svoj hriech, dopúšťala sa vraj mládež nadmieru pohoršlivých výstupov, nehovoriac o noci Vzkriesenia, keď sluhovia a slúžky pri slávnostnom vyzváňaní sprievodom šli do lesov. Nevedno prečo, ale nič dobrého za tým zaiste nebolo.

Nech už bolo akokoľvek, odpor Prvého neznámeho k čudesným dedinským zvyklostiam pretrval a preniesol sa na jeho rod. Ako to bolo s jeho synmi, vieme i nevieme a neprislúcha nám súdiť, preto len zhrnieme, že rod sa nielen zachoval, ale aj rozmnožil a z dedinky sa rozšíril do celého sveta. Doslovne. Dnes nositeľov tohto mena možno stretnúť na mnohých miestach a je to tak dobre, pretože sa to dá chápať ako požehnanie. Jedna vec ostala vlastná jeho príslušníkom v priamej línii od Prvého neznámeho až po muža, čo vyrástol z práve narodeného pacholiatka, ako napokon ešte uvidíme: nezmieriteľné odmietanie všetkých bálov a aštoriet, ktorými sa hemžil svet ich súčasníkov v každej dobe. Možno by sme mohli hovoriť o celkom prapôvodnej pravovernosti, o prorockom ohni,

spaľujúcom všetky modly zo zlata, striebra, železa, z dreva alebo hliny, alebo aj také, čo ich len spomínajú knihy, spevy a obyčaje. Bol to dávidovský hnev, odstraňujúci výšiny, oltáre cudzích bohov, posvätné háje a božistia Amalekitov, Edomčanov i Jevusejcov. Okrem toho mali predkovia rodu celkom pochopiteľne všetky slabosti a hriechy svojej doby, len jedného sa nikdy nedopustili: nezradili Hospodina, nepriniesli obeť nijakému idolu, ničomu zhotovenému ľudskou rukou ani takému, čo bolo v moci Ašmedaja.

Teraz by však ešte bolo dobre pobudnúť v dedinke, pretože semiačko bolo zasiate v tejto pôde a v nej aj tlejú ostatky zakladateľov rodu. Alebo už dávno splynuli so zemou, ktorá ich prijala a živila. Mohlo by to zvädzať k nostalgickým opisom starootcovského kraja, čomu sa chcem stoť čo stoť vyhnúť. Navyše, teraz sa v našom rozprávaní nachádzame ešte celkom na začiatku príbehu, keď sa narodil chlapec a stará Noemi putovala cestou, čo jej pripadala nekonečne dlhá, hádam ako tá z kanaánskeho Moabu do Hebronu, hlavného mesta Jehudovho. Alebo, azda ešte lepšie, ako púť Božej rodičky z Nazareta do istého mesta v hornatom kraji Jehudy, kde žila jej príbuzná Alžbeta, manželka kňaza Zachariáša. Takisto tu všade dookola boli samé kopce, do ktorých sa šterval starý, zadýchaný autobus so štyrmi veľkými okrúhlymi svetlami, ktoré vyzerali ako oči, a čímsi strieborným pod nimi, nápadne pripomínajúcim dobrácky úsmev obrovitého živočicha z hlbín. Len ten judský kraj si stará mať predstavovala trochu surovejši, bez zelene, iba pusté červené vrchy, úzke rokliny a pomedzi ne hvízdajúci strašidelný vietor. Ako vidieť, nepodarilo sa nám v spomienkach ostať v dedinke dlhšie, čo ako by sme chceli. Ale veď o nej ešte bude reč.

Stará mama po dlhej ceste prišla do mesta, ktorého sa bála. Nebola ona navyknutá na tolkých neznámych ľudí. V dedinke poznala každého bez výnimky. Tu v meste jej prišlo nesmierne divné, že oproti ide človek, už-už sa míňajú na úzkom asfaltovom chodníku, posiatom vydutými, malým sopkám podobnými hrbolčekmi, a ten nielenže nenadvihne klobúk, ako sa sluší a patrí, ale ani „Pochválen“ nepovie. A koľko áut tu bolo, koľko rámusu a zhonu, že ani vtáky nebolo počuť spievať. Nemá to ľahké jej syn, bývať v takomto meste, kde sa ľudia nepozdravia, nezastavia, neprihovoria. No ale kam mal ísť, keď už chcel byť tým doktorom?

„Mama, už môžete ísť domov, už sa narodil, ale teraz vás k nemu ešte nepustia.“

To je syn, fyzikus. Uznajte, doktor z našej dedinky! Úplne inakšie sa sedí na múriku takej nemocnice, kde robí doktora váš vlastný syn. Nikto si netrúfne vyhnať vás z neho. Veď by aj skúsil, zaraz by mu povedala, či je ona matka a teraz už aj stará matka!

„No veď dobre, idem. A ešte, hoci na tom nezáleží, ako sa volá? Aha. Takého mena u nás ešte niet. Ale to nič, mladí dnes dávajú nové mená.“

Aj svätá Alžbeta jej znova prišla na um: „Veď v tvojom príbuzenstve sa nik takto nevolá.“ Uspokojila sa. Však sa tak volal i generál, ktorého podobizeň zavesil kedysi jej muž na stenu v panskej izbe, to boli ešte celkom mladý pár, a odvtedy tam visí. A napokon, pekné je to meno, len si treba zvyknúť.

Podľa nazad domov. Pomedzi kedysi parádne, dnes už úplne ošarpané domy s vysokými drevenými štítmi a podlomenicami na šošovkovitom námestí starého mestečka,

okolo kostola, do ktorého by rada nakukla, keby nebol zavretý, pretože mal na hlavnom oltári obrovskú zlatú sochu svätého Juraja na koni, ako zabíja draka. Ďalej cez úzku uličku vedúcu k cintorínu zarastenému vysokými gaštanmi a jelšami, potom okrajom poľa – malou pripomienkou domova – a nazad pomedzi domy, do podjazdu pod železnicou, okolo vlakového nádražia, z ktorého sa ozývali hlásenia o príchodoch a odchodoch vlakov z veľkých miest, že človeka hrôza obchádzala pri pomyslení na tie diaľky, až na autobusovú stanicu. Tam sa posadila na lavičku k iným podobným ženičkám, ktoré bohvie prečo práve dnes zavítali do mesta, ale zaiste nemali taký významný dôvod ako ona. A čakala, čakala, kým sa na treťom nástupišti nezjavil dobre známy, dýchavičný, no príjemne usmievavý autobus, čo ju odviezol do malého mestčka, odkiaľ to bolo domov ešte pár kilometrov chôdze, ak náhodou nešiel cestou do dedinky nejaký motor, ako tu volali autá každého druhu. Skrátka, cesta sťa z Moabu do Hebronu alebo ako z Nazareta do Alžbetinho mesta v hornatom judskom kraji.

Ponáhľala sa. Ona sa ponáhľala vždy, veď nebolo kedy zaháľať. Cupotala rýchlo, robiac pri tom svižné, krátke kroky. Chcela byť čo najskôr v dedinke. Musí povedať dedovi aj ostatným. Nemá im kto oznámiť, leda že by syn, doktor, zavolať bratovi na horný koniec dedinky, on už má ten telefón. Ale to ona skôr príde domov, ako sa synovi skončí služba.

Tak nejako to bolo v onen nádherný deň mesiaca sivanu, ktorý domáci potichu, tak aby neznámi ľudia nezačuli, nazývali sivan. Mesiaca, keď sa končilo leto a pozvoľna nadchádzala jeseň, deviateho mesiaca občianskeho a tre-

tieho mesiaca biblického kalendára. Celkom bezpečne možno povedať, že išlo o najkrajší mesiac roka.

Slnko svietilo a bolo teplo ešte aj o šiestej večer, keď sa stará Noemi konečne doterigala domov. Akoby ten mesiac, v ktorom sa leto zlomí do krajšej časti jesene, chcel ľuďom nadeliť dostatok tepla, svetla a s nimi spojenej vešelej mysle, nech niečo zošajújú aj na dlhé studené dni, ktoré zaiste aj tento rok prídu.

Noemi vytiahla zo starej lesklej čiernej kabelky, ktorú nosievala len v nedeľu do kostola a ešte, keď sa z času na čas vybrala do mesta, veľký kľúč od vonkajšej brány. Bola zamknutá, starký sa asi vybral do kostola. Zaiste do kostola, ubezpečila sa pohľadom na vežové hodiny. Ona dnes nepôjde. Nie preto, že je ustatá na smrť, ale omša sa už začala a nepatrí sa prísť neskoro. To by bola hanba nesmierna.

Ako otvárala kabelku, zavanula odtiaľ vôňa starých čias, namiešaná zo strán ochytanej modlitebnej knihy, synom predpísaných liekov na srdce, ktoré nosila stále pri sebe, aby si mohla tabletku strčiť pod jazyk, keď sa jej priťažší, a horkej čokolády na varenie. Vždy tam mala odrezaný a do servítky zabalený kus, keby prišli vnúčatá alebo hocaké deti z dediny. Tie dobre vedeli, čo Noemi nosí v kabelke, tak sa k nej zvykli rozbehnúť, len čo zbadali, že ju má babička v ruke.

Stará mať prešla cez presklenú letnú verandu, kde sa o tomto čase sušila mäta, očianka, materina dúška a ľubovník a v demižónoch dozrievalo ríbezľové víno, až to na chvíľu človeka omráčilo prenádhernou arómou, pričom ju bzučaním pozdravila mucha lapená do záclonky, spolovice zakrývajúcej verandové okná. Vstúpila do kuchyne, kde

sa mohla konečne posadiť a vyzuť si topánky z opuchnutých nôh. Potom tam len tak sedela, tuho premýšľala, až sa jej unavila aj hlava a klesla na hrud'. Ešte predtým, ako zdriemla, sa jej vynorili kadejaké farbisté výjavy. Videla dieťaťko čerstvo narodené, plačúce odušu, nahé, ružovučké s práve odrezanou a podviazanou pupočnou šnúrou, a úporne uvažovala, či to je niektoré z jej detí alebo vnúčik, ktorého dnes v meste priviedla na svet nevesta. A bolo príjemné jej uvažovanie, pretože starej materi sa pozdalo, že to je v podstate jedno. Je to krv z ich krvi a veky prekryjú generácie, ostane len meno a všetko, čo rod vloží do výbavy synov a dcér, ktoré sa v ňom počnú a narodí. Tak nejako uvažovala pod vládou sladkého spánku, ľahkého ani pierko. Ona bola naučená veľa rozmýšľať, nuž nebolo prekvapením, že to jej hlava robila aj teraz, keď sa rozmýšľanie menilo na sen.

Ktohovie, ako by to celé dopadlo a čo by si vysnila, keby ju náhle nezobudili ťažké kroky deda na priedomí a jeho cmukanie po kocúrovi. Vrátil sa z kostola, oprel sa o kovové zábradlie na gánku a nechal posledným lúčom slnka, zapadajúceho za horizont, pohľadiť svoju ošľahanú tvár. Títo ľudia priam pudovo vedeli, že keď Boh dáva, treba s vďakou zobrať, aby mali silu prosieť potom, keď nebude. Ako napríklad teraz: Bol príhodný čas pozberať toľko tepla, koľko len šlo. Poznali striedanie čias i období a kohelet im hovoril priamo z duše, že všetko má svoj čas a svoju chvíľu každé úsilie pod nebom. A ešte aj to im bolo zrejmé, že Hospodin dáva slnku vychádzať nad zlých i dobrých a posiela dážď na spravodlivých i nespravodlivých, hoci nie obom to slúži na rovnaký úžitok.

„Je to syn, vnuk,“ povedala stará mama Noemi, keď sa prebrala, natiahla papuče s kovovou prackou na opuchnuté nohy a vyšla k dedovi na priedomie.

Ani sa nepohol, ďalej sa pozeral kamsi na západ, kde už zmizol slnečný kotúč, ale jeho lúče stále poskytovali dost svetla a ešte aj nejaké teplo. Až po chvíli uznanlivo pokýval hlavou, dvihol obočie a kútikom ľavého oka pozrel na ženu s nevyslovenou otázkou.

„Volá sa ako generál,“ oznámila mu to, čo chcel počuť.

Spokojne sa usmial a znovu pokýval hlavou. Po pár minútach sa narovnal a, opierajúc sa jednou rukou o zábradlie, vošiel do domu. V chodbe zavesil na vešiak klobúk, ktorý si sňal na prahu. Potom zo špajzky, voňajúcej slaninou, jablkovými koláčmi a slivkovým lekvárom, doniesol fľašu s priezračnou slivovicou. Cestou k stolu odsunul sklo na kuchynskom kredenci a vytiahol odtiaľ dva štamperlíky. Stará mama sa posadila za stôl pri okne, no muž, držiaci v jednej ruke fľašu, v druhej poháriky jej pokynul hlavou, aby šla za ním. Prekvapene sa postavila a sledovala ho, stále oblečeného v kostolnom hrubom čiernom obleku a bielej košeli s gombíkmi pozapínanými až po krk, do panskej izby. Tam postavil na stôl štamperlíky a nalial do oboch pálenky. Všetko to robil bez slova, ale veľmi slávnostne, obradne. Stará mama sa tentoraz ani neposadila. Cítila, že sa nepatrí, že toto sa bude musieť vykonať postojáčky.

„Na vnuka a na generála!“ pozdvihol pohár dedo a štrngol si s babičkou, potom sa pootočil smerom k obrazu na stene a na diaľku pozdravil aj generála. Stará mama už mala štamperlík pri ústach, keď však videla, čo robí dedo, rýchlo si ho odtiahla a čakala, kým sa neobrátí späť k nej. Až potom obaja vypili. Starú mamu striaslo, taká tuhá

bola dedova slivovica. On si len odfúkol a vybral sa znova na priedomie s Noemi v päťách.

Rástol tam veľký orech. Mohol mať dobrých sedemdesiat rokov. Nevyrúbal ho vtedy dávno, keď sem prišli a začali stavať dom, hoci mladý stromček dost zavádzal, a orech sa mu dnes odvdáčoval príjemným tieňom v lete, ochranou pred dažďom – rád si tam posedel, aj keď pršalo – a neopakovateľnou náladou, ktorú vytváral podvečer po západe slnka. Nehovoriac o záplave orechov, ktorých dával z roka na rok viac. Posledne to boli dve veľké sieťované vrecia. Dedo kedysi postavil pod ten strom s mohutnou korunou a s veľkými mäsitými listami stôl a dve lavice. On zvykol sedávať na tej prednej, chrbtom a lakťami opretý o stôl, s hlavou zavrátanou do koruny, a keď sa mu to zunovalo, oprel sa o palicu alebo o kolená. Vydržal sedieť pod orechom hodinu aj dve. Celkom sám so svojimi myšlienkami. Len ryšavý kocúrisko sa mu obtieral okolo nôh alebo mu vyskočil do lona a nechal sa škrabať za ušami.

Starý otec sa aj teraz usadil pod stromom. V hlave mu hučalo od pálenky, nebol na ňu zvyknutý, ale nebolo to nijako nepríjemné, len si potreboval chvíľu posedieť a utriať všetko to, čoho bol plný. Stará mama Noemi sa posadila vedľa muža a znevrady dostala strašnú chuť chytiť ho za ruku a dívať sa mu s radosťou do očí. Aj sa chcela smiať ako Sára, len sa neodvážila urobiť ani jedno, ani druhé, tak tam len sedela, počúvala, ako dedo nahlas oddychuje. Srdce jej šlo z hrude vyskočiť od toľkej radosti aj od pálenky, čo jej krv rozbúrila a všetky pocity, vrátane radosti a vďaky, umocnila do krajnosti. Ani na um jej neprišlo, že muž chce byť teraz sám a v duchu sa durdí, že za ním všade chodí. Aby bolo jasno: starý otec jediný v tomto dome vedel,

že strom, pod ktorým sedí, je v skutočnosti orechom len tých pár dní do roka, keď zhadzuje plody a keď ich obíjajú palicami. Ináč je to terebint Moreho, pod ktorým sa Jahve prihovára svojmu sluhovi a oznamuje mu veľké veci. Dnes sa s ním chcel dedo znova zísť, veď už aj pátričky nahmatal vo vrecku saka, že začne zrníčka preberať a modliť sa ústami, kým sa mu neotvorí srdce. Potom už nebude treba nič hovoriť, len počúvať, čo boli najkrajšie chvíle v živote. Takto chcel stráviť starý patriarcha večer slávnostného dňa, v ktorom ho Najvyšší požehnal potomkom, nie so ženou trkotať podaromnici. Ale keď si už k nemu prisadla, nuž len tak spolu mlčali a obaja sa po svojom radovali z veľkých vecí, ktoré pre nich urobil Pán.

II.

Treba upozorniť na významné dejinné okolnosti, čo rámcujú narodenie potomka rodu, o ktorom je celý čas reč. Nie je predsa v ničom nové konštatovanie, že prostredie dotvára jednotlivca a má veľký, ak nie úplne rozhodujúci vplyv na jeho životné cesty. Teraz však nie o tom bude reč. Mali by sme poukázať na skutočnosť, že malý človečik sa narodil dvadsaťštyri rokov potom, čo jeho krajinu obsadil červený Senaár, miestnym ľuďom volaný aj Šinar, nový Bábel, ríša zla, temných síl a čudesných modiel, a štyri roky potom, čo pritiahol červený Nebukadnesar na čele svojich korisťníkov, chaldejských korisťníkov, aramejských korisťníkov, moabských a amonských korisťníkov. Obsadili krajinu vojakmi, tankami a delami, do väzení pozatvárali alebo do zajatia odvliekli mnohých, vrátane významných

mužov krajiny. Chrámy nechali stáť, ale postavili k nim stráže a ľudu zobrali to najdôležitejšie, čo mal, totižto vieru, nádej, ba aj lásku. Lebo kde niet viery a nádeje, tam nieto ani lásky. Do takéhoto sveta sa narodil malý človečik a nejuden sa hádam aj opýta, či je dobré vôbec privádzať deti do takej doby? Či si ony zaslúžia taký život?

Proroci však ľud napomínali: „Stavajte domy a bývajte v nich, sadte záhrady a jedzte ich ovocie, berte si manželky a plodte synov a dcéry; i pre svojich synov berte manželky a dcéry vydávajte, nech rodia synov a dcéry, aby ste sa tam rozmnožili a neumenšili. Usilujte sa o blaho mesta, kde som vás poslal do zajatia, a modlite sa zaň k Pánovi, pretože v jeho blahu je i vaše blaho.“ Kedysi pred tieto slová pridávali vetu: „Dlhé to bude.“ Od istého času to už nehovorili, len vyzývali sadiť, žať, stavať, ženiť sa, vydávať a plodiť.

Z toho dôvodu sa starý patriarcha tešil, sediac pod terebintom, že sa do rodiny narodil ďalší potomok, hoci neveril, že sedemdesiatročné zajatie bábelské sa niekedy skončí. On totiž sedemdesiat rokov považoval za obrazné vymedzenie čias, označujúce veky, presahujúce niekoľko životov človeka. I tak sa radoval, lebo narodenie dieťaťa je požehnanie Adonaja sabaoth, rovnako ako je prejavom jeho priazne požehnanie zeme i vlastná strecha, pod ktorú sa možno uchýliť. Patriarcha bol naučený celý život plodiť, stavať, sadiť a zbierať aj modliť sa za blaho krajiny, v ktorej žil. Bol tak naučený on, jeho žena aj jeho deti. On si, pravda, ešte pamätal časy, keď sa v pote tváre sialo a žalo, jeho deti už nie, pretože šinarský Nebukadnesar pobral hospodárom ich statky a postavil ich k strojom vo svojich fabrikách.

Jeho potomkovia už nepoznali ten pocit rozkoše zmiešanej s bolesťou a strachom ako víno s myrhou, keď skraja jari zaťal lemeš do vlhkej role a kráčal za trojradličným pluhom ťahaným dvoma volmi, ledva prepletajúc nohami, znavený veľkým pôstom, keď sa blížili sviatky Zmŕtvychvstania. Nemožno dnes už nijako opísať to vzrušenie, ktoré okrem bolesti, obáv a očakávania obnáša ešte aj prímes vône nedávno okopnenej pôdy. Kde-tu ho to ešte i v jeho veku pochyť, keď na jar teplý vietor privanie pach polí, začínajúcich hen za jeho humnom. Z jedného syna je nimród, z druhého fyzikus, dcéra sa živí zratúvaním a odrátúvaním a ďalší syn opravuje v meste motory. Takéto práce dnes robia ľudia. Niekedy by nimi hádam aj opovrhoval alebo aspoň hlavou pokrútil, keď jedine pôda dokáže užiť človeka, keď ho aj všetci zradia, ale teraz sú iné časy, nejako si zarábať treba. Najmä z nimródovho povolania sa veľmi netešil, odkedy videl v horárni pod lesom obraz jedného, čo mal miesto nohy chlpatú labu ukončenú čertovským kopýtkom a na hlave mu povedľa nabok posadeného zeleného klobúčika so sojčím perom z hustých čiernych kučier vykukoval roh. Ale to bola len taká taľafatka, jeho syn je dobrý a spravodlivý služobník Hospodina a nehoduje pohanskému Sobekovi, čo je len jedno zo zástupných mien pre ktoréhosi z diablov. A na fyzikusa bol vyslovene hrdý. Len to sa tým všetkým chcelo povedať, že odkiaľ by jeho potomkovia mohli vedieť, čo to je sadiť a zbierať a že tieto činnosti nie sú iba tupá lopota, ale prosebná bohoslužba, no a bohoslužbu treba vykonať poriadne, ako sa patrí. Nie je dobré odťahovať sa od príkazu Hospodina, niet takej zlej doby, keď by mohlo ľudstvo zanevrieť na plodenie, stávanie, sadenie a zber, ba dokonca sa nesmie

prestať ani modliť za svoju zem, nech už je akákoľvek, nech už je v čejkoľvek porobe. Toto všetko starý patriarcha, sediaci pod terebintom Moreho, veľmi dobre vedel a vedeli to aj jeho dietky, čo síce nikdy nesiali a nezberali, ale starý patriarcha ich o tom poučil. No a pochopiteľne vedela to i jeho žena Noemi, ktorá tam pod terebintom sedela spolu s ním, hoci netušila, že takto sa ten strom volá. Ani o tom nemala potuchy, že patriarcha chce byť teraz celkom sám a najlepšie by asi urobila, keby ho tam nechala a išla dovnútra.

Vráťme sa však k patriarchovmu rodu, treba povedať, že nie je až také podstatné, aké povolanie človek vykonáva, i tak sa môže stať pokračovateľom priamej línie rodiny, predurčenej Hospodinom na isté veľké veci. Keď si mohol za proroka povolať pastiera a narezávača poľných fíg z Tekoy Amosa, prečo by nemohol za následníka rodu vyvoliť fyzikusa? Vari je toto povolanie podradnejšie než povolanie narezávača sykomor? Pravda je, že Amosova úloha bola oveľa posvätnjšia, veď sa stal Pánovým prorokom, ale ani rola fyzikusa nebola v pláne Hospodinovom zanedbateľná. Určite nie. Teraz to už možno celkom bezpečne povedať. A záleží vôbec na povolaní, keď sa Elohim rozhodne zoslať svojho Ducha? „A ty, Betlehem, Efrata, primalý si medzi tisícami Júdu; z teba mi vyjde ten, čo má vládnuť v Izraeli a jeho pôvod je odpradávná, odo dní večnosti,“ prorokoval s veľkým zápalom Micheáš, mimochodom pôvodným povolaním mešťanosta morešetský, a Obadjahu, správca domu kráľa Achaba, predpovedal skazu Edomu, potomstva Ezauovho. Baruch posluhoval veľkému Jirmejahuovi a aristokrati Danijjel a Izaiáš tiež prorokovali, hoci boli domom a rodom šľachtici. A ako prorokovali! Nešťast-

ný Saul sa tiež nenarodil kráľom, ale oráčom. Nuž a jeho veľký nástupca, Jišajov syn Dávid bol pôvodne pastierom a pevcom. A pozrite: porazil Pelištejcov, Emorejcov, Amalekitov a Aramejcov, ich kráľovi Hadadezerovi ochromil kone, ale najmä spojil Jisraela a Jehudu do obrovského kráľovstva, siahajúceho od rieky Perat až po Egyptský potok.

Tak nejako uvažoval patriarcha, sediaci pod terebinthom Moreho, hütajúci o svojom synovi a novonarodenom vnukovi. Dobre on vedel, že fyzikus už dlhší čas nesie pochodeň a až sa naplnia dni, odovzdá ju mužovi, čo vyrastie z ružovučkého pacholiatka, ktoré teraz videl vo svojom videní. Prepadol sa doň celkom znezdady. Dieťatko ležalo v jednej z mnohých nemocničných kovových postielok vo veľkej sále. Ozýval sa tam plač novorodeniakov, zabalených do plienok a osušiek. Boli ešte pokrčené, zošúverené ako jabĺčka, keď ich obíde prvý mráz, a všetky celkom rovnaké. Odrazu dovnútra vstúpil muž jurodivého zovňajšku. Mal dlhé šedivé vlasy a rovnakú dlhú bielu bradu. Oblečený bol v bielej tunike, cez ramená mal prehodený hnedý plášť zo zrebného plátna a na nohách obuté sandále s remienkami z kozích koží. Sestričky, pobehujúce pomedzi plačúce deti, podchvílou niektoré z nich vzali a odniesli k matke, ležiacej v izbe na oddelení na dojčenie, nevenovali podivnému mužovi najmenšiu pozornosť. Akoby ho ani nevideli. A on neomylnne kráčal k postielke, kde ležalo dnes narodené dieťa, praprapotomok Prvého neznámeho, vnuk patriarchu a syn fyzikusa. Pristúpil k pacholiatku, ktoré doposiaľ plakalo ako o život, s ústočkami do kolieska a s jazýčkom vyplazeným sťa mladé orlíča. Teraz však stíchlo. Mútne očka uprelo niekam tam, kde stál onen čudný muž.

Zvláštne, veľmi zvláštne, pomyslel si patriarcha. Veď takéto nemluvniatka ešte poriadne nevidia.

Muž položil chudú ruku s dlhými štíhlymi prstami na hlavu dieťaťa a preriekol aramejským jazykom:

„Vyhýbaj zlu a dobre rob
a budeš mať domov naveky.
Lebo Pán miluje spravodlivosť
a neopúšťa svojich svätých.
Nespravodlivci navždy vyhynú
a pokolenie bezbožných bude zničené.“

Dlho sa potom ešte díval Boží muž na chlapca a šepkal nejakú modlitbu. Potom s oboma rukami na hlave dieťaťa zdvihol zrak k nebesám a pokračoval v zasvätení. Keď skončil, ustúpil trochu nabok, pretože k postieľke prikročila sestrička v modrých šatách, bielom plášti a s naškrobeným bielym bavlneným čepcom na hlave. Zobrala chlapča, čo sa medzitým znovu rozplakalo, a odniesla ho k matke.

Starý otec sa strhol. Slnko už úplne zašlo a na dedinku padla tma. Teplá, vlhká, príjemná. Terebint Moreho teraz zospondu vyzeral ako klenba katedrály a patriarchovi i starej matke Noemi bolo pod ním tak zvláštne slávnostne i útulne, čo je nezvyčajné, pretože tieto dva pocity sa zvyčajne vylučujú.

Uvažoval nad slovami požehnania Jirmejahuovho, pretože on to bol, kto navštívil chlapča v nemocnici. Bolo tradíciou v tejto rodine, že k postieľke novorodenca – pokračovateľa rodu – príde Jirmejahu, ktorého volajú aj Jeremiáš – povýšený Jahvem. On vloží ruky na hlavu dieťaťa

a vyriekne slová zasvätenia. Keď sa narodil starý patriarcha, vtedy vraj Jirmejahu povedal:

„Počúvajte môj hlas a robte všetko, ako vám prikážem, a budete mojím ľudom, ja však budem vaším Bohom, aby som splnil prísahu, ktorú som prisahal vašim otcom, že im dám krajinu, ktorá oplýva mliekom a medom, ako je tomu dnes.“

Patriarchov otec vtedy stál pri lôžku, na ktorom v popôrodnej agónii tíško odpočívala jeho mladá žena, a odvetil na slová proroka: „Tak je, Pane!“ Vyčerpaná rodička sa strhla, aj sa chcela opýtať, s kým sa to zhovára, ale pochočila, že sa tu dejú veci, ktoré ju presahujú. Nuž len tíško, unavene zašepkala: „Amen, amen.“

A potom, keď sa patriarchovi narodil nimród, neprišiel Jeremiáš, čo bolo prekvapivé, lebo sa akosi zažilo, že k prvorodenému by mal prísť on. Ale pri fyzikusovi sa už zjavil a starý otec si ho pamätal presne takého, akého ho zazrel v dnešnom videní.

„Ty sa však neboj, sluha môj, Jakub, hovorí Pán, nestrachuj sa – Izrael, lebo, hľa, ja ťa zachránim z diaľky a tvoje potomstvo z krajiny zajatia; i vráti sa Jakub a odpočinie si, v bezpečí bude, nezastraší ho nik,“ povedal prorok Jirmejahu a starý otec sa nezmohol na inšie ako: „Tak je, Pane!“ hoci ani len trochu nerozumel prorokovým slovám. A jeho žena sa strhla z ľahkého spánku, do ktorého na chvíľočku upadla od všetkej tej únavy z pôrodu, a povedala: „Amen, amen,“ celkom ako kedysi jej svokra a rovnako ani ona nevedela, čomu práve takto kostolne pritakala.

Teraz, sediac a uvažujúc pod terebintom Moreho, patriarcha mimovoľne utrúsil: „Tak je, Pane!“ a s múdrosťou starca si v duchu hovoril, že nerozumie cestám a výrokom

Adonaja o nič viac ako pred rokmi, akurát sa už nevzpie-
ra, nepokúša sa byť ako Boh, pretože sa za svoj dlhý život
naučil, že kedykoľvek chcú ľudia byť ako bohovia a poznať
dobro a zlo, zistia vždy a znova iba jedno a to isté – totiž,
že sú nahí. Dnes sa už starý patriarcha neusiloval o pocho-
penie, prečo Chodorlahomer z Elamu, čo bol zaiste hrieš-
nik a modloslužobník, porazil rovnako hriešnych a mod-
loslužobných Refaimovcov, Zuzimov a Hemitov, a nie oni
jeho. Ani to sa nesnažil pochopiť, prečo ten istý Chodor-
lahomer spolu so šinarským Amrafelom a ďalšími kráľmi
pobili vojská sodomského, gomorského, seboimského,
adamského a segorského kráľa a prečo padli králi Sodomy
a Gomory na úteku do asfaltových jám v údolí Sidim. Aj
omnoho nepochopiteľnejšie veci sa predsa odohrali a sta-
rý patriarcha si už dávno nelámal hlavu, prečo sa tak sta-
lo. I tak by nepochopil, ako mohla archa zmluvy padnúť
do rúk Pelištejcov, ktorí ju odviekli do Dagonovho chrá-
mu v Azote. Zaiste sa tak dialo pre hriešnosť ľudí, preto-
že hriech, a to si bol starý otec celkom na istom, prináša
zmätok a nesúlad do prirodzeného poriadku sveta a ten
zmätok potom často dopadne nielen na vinníka, ale aj na
nevinného. A toto bolo čosi, nad čím si kedysi lámal hla-
vu, a rozum sa mu zdráhal prijať akékoľvek vysvetlenie, až
kým nepochopil, že múdrosť spočíva v prijatí osudu z rúk
Adonaja, Pána zástupov. V opačnom prípade by sa patriar-
cha dodnes búril proti nepochopiteľným cestám Páno-
vým. Ako by sa ináč dalo prijať, že keď na krajinu udrel
meč červeného Nebukadnesara, pohanské vojská toho
nehanebníka dobyli nielen celú krajinu, ale patriarcha
prišiel razom o všetko, o čo sa dovtedy usiloval on a gene-
rácie jeho praotcov od čias príchodu Prvého neznámeho?